katkı

AYLIK FİKİR VE SANAT DERGİSİ

YIL: 1, SAYI: 3, 15 KASIM 1970, FİATI 2 LİRA

3

Sahibi ve Sorumlu Yönetmen A. E. Güran — Aylık Fikir ve Sanat Dergisi — Her ayın 15'inde çıkar — İlân kabul etmez — Yazışma adresi Gedikpaşa Cami Sokak 40/5 - İstanbul — Yıllık abone: 24, altı aylık: 12, üç aylık: 6 TL.'dir. Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez. — Dizildiği yer: Asya Matbaası - Baskı: Haşmet Matbaası.

BİZE NASIL BİR SOSYALİZM GEREK?

A. CERRAHOĞLU

Bu soru, «Mütareke» yıllarında, birçok hukukçu aydınlar gibi Prof. Muslıhiddin Adil'in de kafasını kurcalamıştı. Onun elli yıl önce soruya verdiği cevabı «Sosyalizm Cereyanları» başlıklı yazısında buluyoruz:

«Cihan Savaşından önce de üç muazzam mesele vardı: Alsas Loren, Doğu ve Sosyalizm meseleleri...

Son mesele yani SOSYALİZM, bugünün çözemediği bir meseledir. Ve şüphesiz, barıştan sonra, bütün cihanda hükümran olacak biricik sosyal muadele olarak yaşayacaktır.

Uzun bir geçmişi olmayan sosyalizm, işçi teşkilâtının tekemmülü ve genişlemesi sayesinde, dünyanın her köşesine nüfuz etmeğe başlamıştır. Batıda yarım asırdanberi varlığını şiddetle duyuran SOSYALİZM HAREKETLERİ nihayet memleketimize de nüfuz etmeğe başladı. Bizde, henüz Avrupa gibi sanat gelişmemiş, muntazam bir işçi sınıfı teşekkül edememiş olmasına rağmen Batıdan gelen fikirler nihayet bu muhitte de yeni akımlar doğurmağa başlamıştır.

Düne kadar SOSYALİZM AKIMI, dikkat nazarını çekecek, özellikle saygı duyulacak durumda değildi. Çünkü bu fikrin amil ve naşirleri ilmî ve fennî esaslardan faydalanmağı bilemiyorlardı. Fakat harbten (Birinci Cihan Savaşından) sonra ve özellikle son aylar zarfında bu akımın başına geçen aydın dimağlar, bizde de **sosyalizme karşı dikkat nazarlarını çekmeği** başarmışlardır.

Bu akım memleket için mutlu bir akım mı olacak? SOSYALİZM, yeni ve taze hayat bulmuş bir toplumun kurulmasını amaç bilen bir sosyal meslektir. Bu mesleğe mensup olanların ideallerine varabilmek için kullandıkları vasıtalar muhteliftir. Ve, bu vasıtaların çeşitli oluşuna göre, SOSYALİZM muhtelif sınıflara ayrılır. Bununla beraber, umumiyet itibariyle, denilebilir ki: «Sosyalizm», arazi, emlâk, madenler, makineler, şimendifer gibi sosyal istihsal vasıtaları üzerinde mülkiyet ve tasarruf hakkının **sermayedarların elinden alınarak, bunun bütün topluma intikali taraftarıdır. Bu suretle ferdin uhdesinden nez'edilecek bu vasıtalar, fert adına değil, toplum adına işletilecek ve toplumda kişi zenginliği kalmayacaktır!**

Sosyalistler işte bu sayede, insanlar arasında bir eşitlik meydana gelmesini sağlayabileceklerini söylüyorlar. **Sosyalizm, insanlara aynı hakları vermek ve kendilerine aynı gelişme vesileleri vermek istiyor.»**

Muslıhiddin Adil, sosyalizmin ileri sürdüğü fikirleri, birer birer inceleyip tartışmak istemediğini yazıyor. Bu fikirler — ona göre — hiç bir zaman çözüm yolu bulamayacaktır. Sosyalizmin istediği eşitlik uygar insanlık için, bir felâket değil de nedir?

«Bu fikirleri birer birer tetkik ve münakaşa etmek istemiyoruz. Bunlar, uzun bir istikbâl için, belki ebediyyen bir hal suretine iktiran edemiyecek şeylerdir. Meselâ, biz. sosyalistlerin sermayede, rekabette, zekâda müsavat istemelerini kabul edenlerden değiliz. Hattâ, bir dakika için bu müsavatın husulünü beşeriyet-i mütemeddine için bir felâket telakki ederiz.»

Niçin bir felâket sayıyoruz:

«Çünkü, mesai erbabını zenginleştiren yüksek fikirlerin nüfuzudur. Yüksek fikirler sayesindedir ki, memlekette medeniyet makinesi tekemmül edebilir. Yüksek fikirleri olmayan bir memleket, ruhsuz bir ceset demektir. Ne bir darüssınaa mühendissiz iş görebilir, ne de kaptansız bir gemi sevk ve idare olunabilir. Tabiat insanları muhtelif kaabiliyette, muhtelif zekâda yaratmıştır. Tabiatta eşitsizlik oldukça, bir SOSYAL ADALET kurulması kabil değildir. İnsanlık dinlerle eşitliği kuramadı. Hattâ çok defa hakkı gasp olunan bir milletin meşru bir suretle açtığı savaş makûs ve feci sonuçlar veriyor. Zannedermisiniz ki, SOSYALİZM tabiattaki bu eşitsizliği kaldırmağa muvaffak olabilsin?»

Muslıhiddin Adil bunu hiç ummuyor; **sosyalizm mücadeleleri, her yerde, daha pek çok zaman muammer olacaktır,** diyor.

Ona göre:

«Tarih, insanların mücadelesi temeline dayanır. Sınıflar arasındaki mücadeleler, dünya kadar eski bir şeydir. Bir sınıf, daima, karşısında kendi menfaatlerine aykırı diğer bir sınıf bulur. Hattâ, mücadele yalnız sınıflar arasında değil, bir sınıfa mensup olanlar arasında da hükmünü yürütmektedir. Özellikle bugün mücadeleler daha şiddetli bir şekil almağa başlamıştır. Bu harb, insanların hiç bir vakit idrak edemedikleri eşitliğin acilen ve her ne bahaya olursa olsun kurulmasını hedef aldığı için, bazı yerlerde cereyanlar anarşiye kadar gitmiştir.»

Muslıhiddin Adil, bizde, şiddetli akımlara taraftar değilse de **sosyalizmin akla uygun ve mutedil isteklerinin yerine getirilmesini uygun buluyor.** Ona göre, **işçi sınıfı düzenli bir örgüte bağlanmalı; işçilere hakları verilmeli ve işçi sınıfının menfaatleri meşru biçimde sınırlandırılmalıdır:**

«Biz memleketimizde cereyanların bu şiddetine taraftar değiliz. Fakat, Sosyalizmin makul ve mutedil taleplerinin tervici ile, **bütün cihanı**

kaplayan bu coşkun sele, çevremizde salim bir cereyan vermeyi zaruri sayarız. Yarın, memleketimizde hayat şartları değişecek, bizde de sanat ve amele hayatı başgösterecek. Binaenaleyh, işçi sınıfını muntazam bir teşkilâta tabi tutmak, onlara haklarını vermek, ve menfaat hudutlarını meşru bir tarzda sınırlandırmak gerekecek.

İşçinin çıkarlarının sınırını tayin etmek, özellikle memleketimiz için çok önemlidir Unutmamalıdır ki, bizde esasen sermayedarlar gayet mahduttur. Ve, bugünkü şartlara göre çoğunluk itibariyle, **işçi onların elinde değil, onlar emekçilerin aşırı talepleri karşısında ezilmektedir.** Bizde işçi hayatının tanzim edilmemiş, işçinin hakkı ve vazifesi hududu tespit olunmamış bulunmasının, İstanbul gibi büyük şehirde ne esef verici iktisadî zararları istilzam eylediğini; en büyük ticarethanelerin, meselâ hamallar elinde adeta esir kaldığını bilmeyen bir fert yoktur.»

Muslıhiddin Adil'e göre, memleketimize gelecek yabancı kapital, bu çevrede sermaye düşmanlığı ile karşılaşmamalıdır:

«Sonra, biz, yarın için, ecnebi sermayesine memleketimizde iyi bir nema sahası açmak zorundayız. Ecnebiler buraya sermayelerini dökerken, sermaye düşmanlığının bu muhitte hiç bir yeri olmaması lâzımdır.»

Muslıhiddin Adil yazısının sonunda, teorilere boğulmamak gerektiğini öğütlüyor ve şöyle diyor:

«Görülüyor ki, işçinin menfaat sınırını belli etmekteki önem aşikârdır. Biz, memlekette yeni akımlar doğurmak, yahut hissedilen akımlara bir yön vermek isteyenlerin duruma gayet şumüllü bir nazar atfetmelerini, NAZARİYELER İÇİNDE BOĞULMAMALARINI halisane tavsiye ederiz. Yoksa, sosyalizm akımları, şimdi olduğu gibi dört beş muhtelif programla ve yekdiğerine hemahenk olmayarak takip edilecek olursa, bizim için **kurtuluş değil, esaret** muhakkak olur.»

«TÜRKİYE SOSYALİZMİ» NASIL BİR SOSYALİZMDİR?

Uzun süre — politika engizitörleri tarafından — afaroz edilmiş ve baskı altında tutulmuş olan «sosyalizm» ve «sosyalist» kelimelerine, fikir piyasasında, sürüm imkânı sağlayan Yön Dergisi, kendi rızası ile, basın hayatına veda etti; ve sessizce sahneden çekildi. **Sosyalist Kültür Derneği** ise kapılarını çoktan kapatmış bulunuyor.

Baki kalan bu kubbede bir hoş sada imiş.

Dergi ve Dernek, bize «Türk Sosyalizmi»ni yadigâr bıraktılar. Bu «Sosyalizm»in amacı **komünizme karşı mücadelede en etkili silâhı** bul-

maktı; stratejik hedef, Türkiye'de, sınıf savaşlarını önlemekti. **Yön** Dergisi — Şevket Süreyya Aydemir'in ifadesi ile — bunu şöyle açıklıyordu:

«...Sosyal çatışmalara, millet yapısında sosyal farklılaşmalara meydan verilmemelidir. Memlekette KOMÜNİZMLE MÜCADELE etmek istiyorsak bağırıp çağırmaktan ve kendimizin dahi inanmadığı suçlamalara başvurmaktan ziyade, sosyal icap ve zaruretleri incelemeğe ve tedbirlerimizi ona göre seçmeğe çalışmalıyız. Yoksa gürültü, ölçüsüz baskı, taşkınlık bu harekete karşı tedbir değildir. Bunların yerine milliyetçi, istiklâlci, fakat sosyal nizamı düzenleyici bir devletçilik, ıslahçı ve inşacı bir TÜRK SOSYALİZMİ, millî varlığımızı hem geliştirmek, hem korumak için en güvenilecek yoldur...

Sınıflar kavgası ve sınıf ihtilâli yolu bizi vatandaşın kan içme ihtirasına, hem çok geniş ölçüde götürür. Halbuki, millî hayatı bütün yönleri ile içine alan sosyal bir plâncılık, yani BİZE UYGUN BİR SOSYALİZM, hem KOMÜNİZM'e, hem OLİGARŞİ'ye, hem İMTİYAZLI SINIFLAR HİYERARŞİSİ'ne karşı bizi koruyabilir.»(1)

«Türt Sosyalizmi»nin ömrü vefa etseydi, reformist ve yapıcı bir sosyalizm olacak ve komünizm tehlikesini önleyecekti; ağzından kızıl alevler saçan enjerhayı ininde bastıracaktı.

«Türk Sosyalizmi» tarihi maddecilik metodunu benimsiyor; fakat sınıf savaşları kavramını reddediyordu.

TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın bayraktarlık ettiği «Türkiye Sosyalizmi»ne gelince, bu sosyalizm **Sınıf savaşını** red etmemekte; fakat bu savaşı demokratik alanda ve kanun çerçevesi içinde yürütmek gerektiğini söylemektedir.

«Türkiye Sosyalizmi»nin mahiyetini iyice anlayabilmek için, kırkbeş gün arayla yapılan iki Büyük Kongre'den sonra, tekrar sayın Aybar'ı dinleyelim:

«Türkiye Sosyalizmi» nasıl bir sosyalizmdir? Aybar, bunu şöyle cevaplandırıyor: Türkiye Sosyalizmi demokratik bir sosyalizmdir. Aybar'a göre: «TİP'in elinde demokratik sosyalizm bayrağı ilerlemekte, sosyalistlik akımı ülkemizde hızla yayılmakta ve halk yığınlarına mal olmaktadır».

«İşçi Partili sosyalistler» in Başbuğuna göre: Sosyalizm için savaş türlü yollardan geçer. Sosyalizmi iktidara getirme yolları da başka baş-

---

(1) Yön, yıl 2, yası 25, 2 Ocak 1963, s. 16

kadır. İktidara gelme yolları farklı olunca, elbetteki, kurulan sosyalizm biçimleri de farklıdır.

Acaba, **sosyalizmi sosyalizm yapan** esaslar korunacak mıdır?

Cevap: «Sosyalizmi kapitalizmden ayırt eden ve sosyalizm yapan esaslar korunacaktır. Belli başlı üretim, ulaşım, mübadele ve kredi araçları kamulaştırılacaktır. Hukuk, eğitim, sanat, edebiyat gibi tüm üst yapı kuruluşları, emekçi halkın hizmetinde, sosyalist bir öz ve biçim kazanacaklardır.»

«Sosyalizm için mücadele, özellikleri olan yollardan yürütülecektir. Bu mücadele, demokratik yollardan, açık olarak — legal sınırları zorlamadan, yasaların çerçevesini kıl kadar aşmadan — yapılacaktır.»

Sayın Genel Başkan, böyle bir mücadele sonunda, Devlet iktidarını mukadder görmekte, buna inanmakta ve bu imanını «İşçi Partili sosyalistlere olduğu gibi **Parti dışı sosyalistler**»e ve halk yığınlarına da telkine çalışmaktadır.

Acaba, TİP iktidara geçince; siyasi iktidarı, Devlet iktidarını eline geçirince demokrasiye sırtını çevirecek midir? Muhalefete hak ve özgürlük tanıyacak, serbest seçimlere saygı gösterecek midir?

Bu ve benzeri soruların zihinleri kurcalıyabileceğini nazara alan Genel Başkan kesin bir taahhüde girmek gereklililiğini duyuyor; ve kamu oyu önünde böyle bir taahhüdü ilân etmek hususunda tereddüde kapılmıyor.

Kategorik ifadesi şu:

«İktidarda, demokratik kuruluşlara, muhalefetin hak ve hürriyetlerine, serbest seçimlere saygılı olmayı taahhüt ediyoruz.»

Sosyalizme hemen geçilemeyeceğine göre, «karma ekonomiye dayanan geçiş döneminde **kapitalist olmayan bir yol** izlenecektir.» Fakat **toprak reformu** derhal gerçekleştirilecektir. Dış ticaret, bankacılık, sigortacılık, millîleştirilecektir. Millî ekonomi Devlet elinde olan ağır endüstriye dayanacaktır. Ve sosyalizme geçişin temel yapısı böyle hazırlanacaktır.

Bütün bunlar bize özgü olan ve henüz çiğnenmemiş bulunan yollardır. Yeryüzünde bugünedek, hiçbir ulus hiçbir insan toplumu bu yollardan geçmemiş, bu yolları çiğnememiş ve geçmeyi de henüz düşünmemiştir.

Sosyalizm bilime dayanır diyen ve ütopi ülkelerine doğru yelken açmak niyetinde olmadığını anlatmak isteyen Aybar'ın görüşüne göre: Türkiye'de sömürücü sınıflara karşı, halktan yana, sosyalizme açık bir anayasa yürürlüktedir.

Aybar, burada, Türkiye'deki sosyalistleri iki kategoriye ayırmayı faydalı buluyor:

1. Gerçek sosyalistler;
2. Gerçek olmayan sosyalistler.

Gerçek sosyalistler, Aybar'ın bayrağı altında toplanan sosyalistlerdir. «Türkiye sosyalizmi»ni kabul edip hak bilen ve buna inanan sosyalistler bunlardır. Onun bayrağı altında toplanmayan ve bu yüzden gerçek olmayan sosyalistler ise, tabiatiyle sahte sosyalistlerdir. Bu gibilerin akılları başlarında değildir. Aklı başında olanlar Anayasa yolunun kapanması sonucunu verecek davranışlardan sakınmalıdırlar. Bu çeşit davranışlar, SOSYALİZM davasına, bağımsızlık davasına, Amerikan emperyalizmi ile savaş davasına zarar veren akılsızca çıkışlardır, delice hareketlerdir.

Sayın Aybar **cebir ve şiddet** unsuruna da değinmeyi ihmal etmiyor: «Cebir ve şiddeti sosyalizmin ilkesi sayan görüşler doğru değildir, yanlıştır — diyor —; cebir ve şiddet, sosyalizmin ilkeleri arasında yer almaz. Cebir ve şiddet, sosyalist mücadelenin kaçınılmaz şekli asla değildir.»

Partisinin anayasaya içtenlikle saygılı olduğunu tekrar tekrar belirten Aybar'a göre: Yüzde yüz bağımsızlık «Türkiye Sosyalizmi» nin vazgeçilmez bir unsurudur. TİP, sosyalist hareket içinde, bağımsızdır. «Türkiye Sosyalizmi» bağımsız bir harekettir, bağımsız kalacaktır. İşte Aybar'ın kendi deyişiyle «demokratik yüzde yüz bağımsız sosyalizmimiz» yani TÜRKİYE SOSYALİZMİ budur.

EMEK'ÇİLER NE İSTİYOR?

T. İ. P.'de, — başlarında nazariyeci ve gazeteci milletvekilleri olduğu halde — muhalefeti temsil eden, — dünkü geçici adiyle **Tüm'cü** ve bugünkü adlariyle **Emek'çi** — sosyalistler, kendilerini şu iki sorunun karşısında buldular:

1. Türkiye'deki sosyalist hareket, acaba neden karışık ve dağınık duruma düşmüş, neden içinden çıkılmaz bir bunalıma saplanmıştır?

2. Sosyalist hareketi teori ve aksiyon birliğine kavuşturmanın çaresi yok mudur? Sosyalist hareket, hangi şartlar altında, nazariye ve eylem birliğine kavuşabilir?

Parti içinde Sayın Genel Başkan'a karşı muhalefet bayrağını açanlar — Sayın Aren, Sayın Boran, Sayın Altan ve arkadaşları — temel şartı şunda arıyorlar: Türkiye'deki bugünkü gelişme aşamasına uygun BİLİMSEL SOSYALİST ÇİZGİ'nin doğru saptanması.

Bunlar, TÜRKİYE'DE SOSYALİST HAREKETİ BİRLEŞTİRECEK doğru çizginin ve buna uygun eylem biçimlerinin saptanması için çaba göstereceklerdir. Daha açık bir deyişle, demek istiyorlarki: Biz BİLİM-

SEL SOSYALİST yani MARKSİSTİZ. Biricik ilmî metod olan MARKSİST METODU memleketimizin özel şartlarına ve bugünkü gerçeklerine uygulayacağız. Bu işin nazariye ve pratiğini yükleneceğiz; ve bunu bilimsel sosyalist olmayan ve — gerek yazıları ve beyanları, gerekse davranışları ile — bu sıfata hak kazanmayan Aybar'ı yıkmak suretiyle yapacağız. BİLİMSEL SOSYALİSTLER OLARAK, olgun MARKSİSTLER olarak, TİP örgütünü ele geçirecek ve TÜRKİYE'DEKİ SOSYALİST HAREKETİ selamet kıyısına kavuşturacağız.

Emekçilerin deyişine göre:

TİP'in programı BİLİMSEL SOSYALİZME dayalıdır ve memleket şartlarına uygundur; yani, Türkiye'nin özel şartlarına göre biçilmiş ve hazırlanmış MARKSİST BİR PROGRAM'dır. TİP, sosyalist hareketin bel kemiği ve öncüsüdür; bir ana örgüttür. Toplayıcı ve öncü görevini yapacak olan odur; ve bu görevi mutlaka yapmalıdır. Biz, sosyalist potansiyelin değerlendirilmesi ve harekete kazandırılması imkânını sağlamak istiyoruz. Bugün, SOSYALİST HAREKETİN TEMEL SORUNU ve **sorumlu sosyalistlere** — yani TİP'de görev yüklenmiş sosyalistlere — düşen başlıca vazife, birlik ve beraberliği sağlamak olmalıdır. Bu da ancak parti dışında değil, parti çevresinde olabilir. TİP, tekrar SOSYALİST HAREKET'in öncüsü olmalı ve Aren'cilerin bayrağı altında yönetilmelidir; direksiyona Aren'ciler geçmelidir. Böylece, **ana örgüt** Aybar'dan ve destekçilerinden arınacak; DOĞRU SOSYALİST TEORİ VE EYLEM ortaya konacak ve ısrarla savunulup sürdürülecektir.

Emekçiler, biz sosyalist teoriyi yeniden bulup çıkaracak değiliz — diyorlar —; megalomaniye kapılıp dünya çapında orijinal toplum nazariyeleri icat etmek istemiyoruz. Yapılacak iş, BİLİMSEL SOSYALİZMİ ciddi olarak ve derinliğine öğrenip öğretmek ve bunu somut yurt ve dünya sorunlarını anlayıp çözümlemekte doğru olarak kullanabilmektir. İşçi ve emekçi sınıflar eğitilip örgütlenmeli; şuurlu, bilinçli SOSYALİST KADROLAR yetiştirilmelidir.

Temel sosyalist aksiyon ne olmalıdır? sorusuna **Emek'çi**lerin cevabı şu:

Temel sosyalist eylem, sosyalist potansiyeli — eğitim ve örgütleme yoluyla — sosyalist bir güç haline dönüştürmek.

(Şüphesiz, bu arada, demokratik hak ve hürriyetler savunulacak, bunların geliştirilmesi için savaşılacaktır.)

Emek'çiler, giriştikleri polemikte, iki cephede birden savaşıyorlar:

1. Bilimsel sosyalizmin sınırları dışına sürgün ettikleri Genel Başkan Aybar'a karşı;

2. Kendilerini, küçük burjuva **oportünist yönetici klik** etiketi ile, Aybar'la bir kazana sokan —yani, siyasi karakterden yoksun sayan— **Aydınlık'çılara** karşı.

Aydınlık'çılara karşı hücumlarını iki noktada teksif ediyorlar:

1. «Türkiye'de bir Sosyalist Partinin kurulmasının ve sosyalizm için mücadele yapılmasının erken olduğunu ve önümüzdeki görevin, böyle bir mücadelenin rahatça yapılabileceği siyasi ve sosyal ortamı yaratmak yani MİLLÎ DEMOKRATİK DEVRİMİ GERÇEKLEŞTİRMEK'den ibaret bulunduğunu, sosyalist mücadelenin ancak bu aşama tamamlandıktan sonra sözkonusu olabileceğini öne süren görüşün GEÇERSİZ olduğu açıktır. Bu görüşe bağlı olarak öne sürülen ve sosyalistlere bu kimlikleri ile yer vermeyen GENİŞ CEPHECİLİK gibi eylem türleri de aynı nedenle GEÇERSİZ'dir»(1)

2. **Türk Solu ve Aydınlık** bir TEMEL YANLIŞA SAPLANMIŞTIR: «Yerli sanayi burjuvazisini anti-emperyalist mücadeleye kazanmak için, bu mücadeleyi sosyalist mücadeleden ayırmak ve ayrı olarak sürdürmek görüşü temelden yanlıştır.» Sosyalizmin hedefleri anti-emperyalist mücadelenin hedeflerinden daha somut ve çekicidir.

Aydınlık'çılara dönerek şöyle diyorlar:

— Sizler anti-emperyalist mücadelede **anti-kapitalist** yani SOSYALİST şiarlar kullanılmasını red ediyor, bunu istemiyorsunuz. Bir yandan da bu mücadelenin proleterya öncülüğünde yürütüleceğini ileri sürüyor, çelişkiye düşüyorsunuz. Kendinize DEVRİMCİ SOSYALİSTLER sıfatını uygun buluyor ve PROLETER SOSYALİZMİ'ni temsil ettiğinizi söyleyerek BİLİMSEL SOSYALİZMİ yani MARKSİZMİ tekele almağa kalkışıyorsunuz. Şunu unutuyorsunuz ki, sosyalist yani anti-kapitalist şiarları red eden —yani, yerli ve yabancı sermayecilerin karşısına dikilmeyen— anti-emperyalist bir mücadele ancak BURJUVAZİNİN ÖNCÜLÜĞÜNDE yapılabilir. Oysa, **anti-emperyalist mücadele ile sosyalist mücadele birdir ve beraberce yürütülür. Emperyalizme karşı savaş sosyalist muhteva ile yürütülecektir.**

Sayın Prof. Aren'in çevresinde kümeleşen —ve onbeş günlük bir organa sahip olabilen— Emek'çiler görüşlerini şöyle özetliyorlar:

a) Tek kalkınma yolu sosyalizmdir.

(1) Emek, yıl: 1, sayı: 1, (1/Mayıs/1969), s. 8-11

b) Türkiye'de sosyalist mücadeleye elverişli bir siyasî ortam vardır.

c) Anti-emperyalist savaş sosyalist hareketin ayrılmaz bir parçasıdır.

d) Anti-emperyalist ve anti-kapitalist savaş birlikte yürütülmelidir.

Emek'çiler, Türkiye'deki bütün sosyalistleri saflarına çağırmakta ve zafere olan inançlarını haykırmaktadırlar:

Türkiye'de sosyalist hareketi birleştirip ileri götürmek isteyenler - kendilerine sosyalist diyen iyi niyet sahibi bütün yurttaşlar - bize katılmalı, bizim bayrağımızın altında toplanmalıdır. Sosyalizm için savaş demokrasi, bağımsızlık ve kalkınma için de savaş demektir. Yaşasın sosyalist mücadelenin zaferi!

DİLEM

Wilson, 1914 Aralığında, Cihan Savaşı için şöyle diyordu:

«Bu harbin bizimle ilgisi yoktur.» Şu halde; Amerika Birleşik Devletleri «kendileriyle ilgisi olmayan» bir harbe niçin girdi? Böyle bir harbe girişin sebepleri nelerdir?

Buna dair pek çok şeyler yazıldı. Bilhassa, Wilson'ın çalışma arkadaşı Albay Hause, M. N. D. Baker, Amerika'nın Londra Elçisi M. Page, Washington'daki İngiliz Elçisi M. Spring Rice, bu mesele hakkında, eserler yayınladılar. Bütün bu yazarlara göre, Amerika'nın harbe karar vermesi Alman denizaltılarının «gayr-i insanî» şekilde kullanılmasına karşı Wilson'ın «vicdan»ında doğan bir protesto mahiyetinde idi; demokrasinin zaferini sağlamak endişesinden ileri geliyordu vs, vs...

Gerçekte, Amerika'nın harbe girmeğe karar verişi şundan ileri gelmiştir:

Almanlar İngiltereyi ve Fransayı abluka edebilecek bir denizaltı donanmasına sahip oldukları günden itibaren, Amerika aşağıki iki şıktan birini seçmek zorunda kalıyordu: Ya müttefiklerle yanyana harbe girmek, yahut İngiltere ve Fransa'ya açtığı kredileri kaybetmek ve Amerikan endüstrisini dondurmak. Yani, harpten kaçınayım derken muazzam bir kriz tehlikesine düşmek.

Amerika Birleşik Devletleri birinci şıkkı yani harbi seçti; ve Cihan Savaşı'ndan muazzam bir endüstri ve yeni bir donanma ile çıktı. Fazla olarak alacaklı bir millet durumuna geçmişti.

MUAMMA

Türkiye emekçilerinin omuzlarına TARİHİN YÜKLEDİĞİ GÖREV, altı aylık bir çocuğun sırtına yüz kiloluk çuvalı yerleştirmekten farksızdır. Çocuk bu çuvalı nasıl taşıyacak? İşte, muamma bu!

REFORMCULUĞUN İNKÂRINA (NEGATİON) DOĞRU (1)

A. E. GÜRAN

Proleter devrimi, ancak çok ender teşekkül eden «Proleter devrimi vasatı»nda meydana gelir. Bu vasatın teşekkülü, yeter büyüklükte mekân ve zaman boşluğu (Dış müdaheleden masun), uzun yıllar boyunca yapılan ajitasyon birimi ve bunlar gibi, incelenince bir çok dallara ayrılan şartların bir araya gelmesine bağlıdır. «Proleter devrimi ortamı», düzen hiyerarşileri zincirlerinin (sivil askerî), en alt halkalarına kadar kopmuş olması demektir.

Ancak bu ortam meydana gelse bile, geri bir ülkenin (yeterli büyük sanayi işçisi olmayan) proleteryasında «iktidar bilinci»nin oluşması da pek öyle kendiliğinden, kolayca olan bir şey değildir. Meselâ 1917 Ekimine giderken görüyoruz ki: Müstesna bir proleter ihtilâli ortamı varken ve proleterya fiilen iktidarda iken, yani üç beş asker veya işçi bir araya gelip bir komite kurarak çevreyi kontrol altına alabilirken yine de «tek başına iktidar bilinci» bir türlü oluşamıyordu. Onlar (Proleterler) memleket idaresini halâ, yüzyılların fetişi bir saray içindeki alışılmış hükümet adamı tiplerinden bekliyor (adetâ aile içi tartışmalarda izinli çıkarılmış uşak gibi), nutuklaşmaların bitip uşaklığa tekrar çağrılacağı zamanı hoşça vakit geçirerek (hürriyeti koklamanın zevkine vararak) gözlüyordu. Yüzyılların alışkanlığında onların hemen akıllarına gelen biraz bahşiş (taviz) koparmaktı. Onun için Lenin militanlara «fiilen iktidar olduklarını ve bunu sürdürebileceklerini, ısrarla, bıkmadan usanmadan, kızmadan anlatın! Onların bulundukları hali anlamamaları doğaldır!» anlamında direktifler veriyordu. İşte Lenin grubunun başardığı en büyük iş, iktidarda bulunan proleteryaya iktidar bilinci vermek olmuştu. Yoksa proleter ihtilâli ortamını yaratmak veya proleteryayı fiilen iktidar yapmak, bir fert ve grup işi olmaktan çok daha fazla birşeydir.

Buna göre bir memlekette iktidar boşluğu olabilir. Mevcut hiyerarşiler çözülüyor olabilir. Balığın baştan kokması gibi mevcut hiyerarşiler de baştan bozulur. Bu çözülme, Proleter ihtilâli ortamına gidiştir. Halbuki sulh dönemlerinde bir ufak mekan ve zaman aralığında bu or-

(1) Bkz. Katkı Dergisi, Sayı 2, SOYUTLAMALAR

tamın doğmasına müsaade edilemez; veya bu tezin aksini savunmak çok güçtür. O halde bu gidiş, «esaslı» reformcular (isterseniz küçük burjuva radikalleri deyin) tarafından darbe ile kesilecektir. Demek ki proleter devrimi vasatına gidişi hiç engelsiz görmek ya büyük yanılgı, yahut büyük yutturmacadır. Halbuki bu gidişte önümüzdeki ilk engel hemen hemen ortaya açıkça çıkmıştır. Artış şu sıralarda taktiğimizi yalnız bu engel için yapmak zorundayız.

O halde bütün proleter devrimcilerinin müşterek yolunda ortaya çıkmakta olan bu baraj «tek cephe nasıl yapılır?» problemini çözülebilir hale getirmektedir. Samimi militanlara bu durumun iyi anlatılması gerek; yoksa bazı tekke şeyhlerinin bilmemesine pek imkân yok... İşte zaten esas mesele de bu; Şeyh efendiler kocaman dergilerde genç militanları 1917 Rusya'sına veya 1948 Çin'ine götürmek üzere Kaf dağından aşırırken kendileri şahsen çok mantıkî (!) bir şekilde «realiteye yatıyorlar (!)» (Darbecilere yanaşmak veya onlarla özdeşleşmek...»

Halbuki yapılacak şey, teoride «Devrim» grubunun bir inkârı olarak müşterek eleştiri vaziyeti almak, pratikte de kitlelerde gittikçe gelişen işgal-boykot refleksinin yani «yersel iktidar» durumunun bilincini yaratmak üzere çalışmaktır.

Kitleye (proleteryaya) ancak bulunduğu halin bilinci verilebilir. Ekonomik açmazlar ve ajitasyonla o birtakım atılımlar yapar. Devrimci aydınların rolü bu atılımları, vardığı yerde tutundurmak, tasdik ettirmektir. Bugün bizdeki hiçbir proleter, «sınıf olarak tekbaşına iktidar olma»nın lâfını bile anlayamaz, (2) ama kendi işyeri kontrolünü devamlı olarak almayı anlayabilir artık... Darbe olmayacaksa bırakalım çözülme devam etsin, ama olacaksa mutlak işçi-köylü konseylerinin tasdiki ile olabilsin.

Evet, militanların iyi anlaması gerek... Daha somut anlatalım: Bu düzen C.H.P.'nin düzenidir; veya şimdiye kadar bu düzenin temsilcisi C.H.P. olmuştur; yani daima onların öğretisi sürmüştür. Bu takımın en babası, pozitivist filandır... «Sınıf» kavramına varamamışlardır. Bunlar sosyalizmde, sınıf kavramına lüzum görmeyen bir garip anlayışın şampiyonlarıdır. Bu gurup şimdiye kadar, canlılığının ispatı demek olacak hiçbirşey doğurmamıştır; yani içinden gerçek bir inkâr (negation) olmamıştır. Zaman zaman «dışgebelik» gibi urlar (boyutlaşmalar) yapmış sonra da kesip atmış veya tekrar kendi ile özdeşleştirmiştir (S.F., D.P., A.P.... gibi).

Ancak epey hazırlık devresinden (sancılardan) sonra, şimdi şimdi ortaya çıkmakta olan bir gurup («Devrim gazetesi» gurubu), hayatiyeti

---

(2) «Proleter Devrimci» teorisyenler de bunu daha ana hatları ile bile şekillendirememektedirler.

olan, gerçeğe yakın bir inkâr gibi görünmektedir. Hiç olmazsa bunlar «sınıf» kavramını, «olmamalıydı» veya «olmaması gerekir» filân gibi temennilerle (idealistçe) kabul etmektedirler. Fakat bu inkârın evvelkilerden farkının belirmesi, yani canlılığının anlaşılması için hemen içindeki inkârı göstermesi gerekmektedir. Çünkü «sınıf» kavramını anlamayanlar, derece derece fakat daima reformisttirler (3).

Tabii bütün Marxistler, onların çizdiği «parlamento dışı muhalefet» sınırları içindeyiz ve bu sınırlarla düzenin ilk kademe inkârına katılıyoruz. Ancak bunun da, alt sınıflar yönünde inkârını gerçekleştirecek «halk cephesi» çekirdeğini içinde görmek istiyoruz (4). Yoksa eski tecrübeler bize bu atılımın da hemen reaksiyon güçleri tarafından düzenle özdeşleştirileceğini bildiriyor. Reformist, darbeci cephenin akıllıları da bundan endişe etmekte (5) ve belki de kendilerine rağmen kurulacak bir halk cephesini arzulamaktadırlar.

Ama gelin de siz kocaman kocaman dergilere veya geniş yayın imkânlarına sahip olan sosyalist tekke şeyhlerine «diyalektik» anlatın: Canlı şey, bir oluş, içiçe inkârlar silsilesidir diye... Fakat yine de, her halükârda bunu anlatmak gerek... «Benim tekkeme gelin, merkezileşelim; çelik disiplinli bir örgütün merkezi olarak ben de darbecilere katılıp iyi bir mevki peyleyeyim» den başka bir mânâ ifade etmeyen kurultay çağrılarının boşluğunu, mesnetsizliğini anlatmak gerek. Bu «göstermelik gayret» yarışına son vermek gerek. Şayet ciddi iseler, bunlar, çağrılarında bahsettikleri «temel ilkeler» e günümüzde ve mekanımızda tekabül edecek somut davranışlar önermelidirler; ki bu da ancak ve yalnız «inkâr edilecek ortak bir vasatın gösterilmesi» demektir. Yoksa yapılan en ciddi çağrı bile ancak, «evrensel insan eşitliği» burjuva yutturmacasının başka bir gösterilişi olan «insan olan anlaşır» ilkesine sembollük yapacak (sürgit münakaşaların yatağı, bir türlü birleşemiyen Birleşmiş Milletler misali) bir kuruluşun önerilmesi anlamına gelir.

Militanlar bunları gayet iyi anlamalıdır. Uçan beyaz ata binerek kaf dağından aşıp, eskilerin Rusya'sı ile Çin'e gitmek istiyenleri uyandırma-

---

(3) Sosyoloji, bir burjuva bilimi olarak doğmuştur ve batıdaki yaygın öğretisinde hâlâ o demode «eşit insan toplumu» temel ilkesinin derin izlerini taşımaktadır. Çoğu yerde Marxizm, bu sosyolojiye iğreti olarak sonradan monte edilmiş görünmekte bazen de Marxizmin sosyoloji ilmini içerdiği söylenmektedir. Halbuki sosyolojiyi, temel ilkelerinden başlayarak Marxizmin ışığında yeniden kurmak gerekiyor. Çünkü, bilimlere dayandığını iddia eden bir dünya görüşüne, bilimleri içertmeğe kalktınız mı, peşinen bir çelişkinin tuzağına düştünüz demektir.

(4) Yani «Devrim» gurubu yumurtanın, çekirdeği koruyan (kalkan görevindeki) kabuğu, veya en fazla çekirdeğin gelişmesini sağlayan «yumurta akı», beslenme maddesi görevindedir.

(5) Meselâ Devrim Gazetesi'nin 13 Ekim 1970 tarihli sayısındaki Doğan Avcıoğlu'nun yazısında (Bolivya örneğinden bahsederken) bu endişe dile gelmiş gibidir.

lıdırlar. 1917'lerin Rusyası veya Çin ortamına hayalen yerleşerek tenkitlerde bulunmanın marazî bir hal olduğunu, böyle gittikleri takdirde, hayalen bulundukları ortamdan, gerçekten bulundukları 1970 Türkiyesi ortamını (toplumunu) tüm oportünistlikle itham durumuna gelerek, Giritlinin paradoksunda cinnetin zirvesine varacaklarını hatırlatmalıdırlar... Böyle balonlara karşı hâkim sınıfların ne kadar müşvik olduğuna dikkati çekmelidirler... 1917 Martı ile Ekimi arasında Lenin'in takındığı uzlaşmaz tavrı, bu ortamda (bir yüzleri ile) taklit etmeye kalkan bazı lider militanları da gerçek değerleri ile mütenasip yerlere oturtmalıdırlar.

Son söz olarak şunu söylemek herhalde olumlu yönde bir katkı olacaktır: Düzenin mevcut yönetimi ve yöneticilerine «hayır!» da «parlemento dışı muhalefet» ile beraber olacak, ancak bu «hayır» ın fiilen, halk insiyatifini katmadan, hâkim sınıfların yönetici değiştirmesi demek olan, bir hükümet darbesi şeklinde gerçekleştirilmesinde ise onları yadsıyacak (negation), onlara «hayır!» diyecek (6) bir «halk cephesi» nin kurultayına EVET!...

MİLİTANLARA UYARI

Oportünizm Hakkında

Lenin'in son merhalelerde bahsettiği ve reddettiği «oportünizm» proleter ihtilali vasatında avantajlı sınıfların direnişini dile getiren guruplanın davranışıydı. Halbuki böyle bir vasatın teşekkülü söz konusu olmadığı ufak mekan ve zaman aralıklarında, 1917 ihtilali rüyaları görenlere karşılık, proleteryayı bir adım bile olsa iktidara yaklaştırma fırsatını değerlendiren oportünizm (oportünizm ise), o «oportünizm» değildir.

«Oportünizm» gibi, geniş bir tarih entervalinde çeşitli anlamlarda kullanılmış bir kelime (terim), diğer pek çoklarında yapıldığı gibi tek bir anlamla dondurulmak, hele «şahısların durumunu, avantasını sürdürmek» gibi bir karalama deyimi olarak genç beyinlere nakşedilmek istenirse, o zaman, münakaşa yapan şahısların «Maddi yaşama seviyeleri» iddialarının doğruluğuna son kesin kriter olarak ortaya koyulur... Ve kargaşaya bir son vermek için, bu bir yerde gerek olur.

Onun için militan arkadaşların böyle büyük tarihî terimleri yine büyük akım ve şahıslara bırakmalarının, sen-ben kavgalarında ise anlam-

(6) Bkz. Katkı Dergisi, sayı: 1, BAŞLARKEN II.

ları açık Türkçe, harcıâlem kelimeleri kullanmalarının daha uygun olacağı kanısındayız.

Devrimci Kuruluşların Merkezileşmesi Hakkında

Bazı çevreler «çelik disiplin» filân gibi büyük lâfların gölgesinde, yersel inisiyatif hakkını muhafaza eden bazı devrimci işçi ve gençlik kuruluşlarını da merkezîleştirmek gayreti içindeler.

Sendikaların, merkezîleştikçe nasıl düzenle özdeşleştiğini (şeflerinin mevcut hükümetle nasıl kaynaştığını) gördük.

Devrimci görünen bu kuruluşların da merkezîleşmesi bunların, en azından yarının yöneticilerinin yani darbecilerin eline geçmesi demek olacaktır.

Sıkı hiyerarşik örgütler, hareket öncesi, ancak illegal olabilirler. Fakat bunun için de bazı şartların mevcut olması gerekir (1). Bu şartlar yoksa seyyal çalışan kuruluşlar evvelce verilecek işarete göre, hareket içinde radikalize olurlar.

KÖR MÜ? AMCA MI?

«Kör: — ...İdealleri için paraya, mala, mülke metelik vermiyenlere ne diyeceksiniz?

Amca: — Haydi canım, birkaç budalayla bu dünya dönmez.

Kör: — Ne söylüyorsun amca? Bütün medeniyet onların kafası ve yüreği üstünde yükselmiştir.

Amca: — Bana ne? Ben sıkıntı çektikten sonra, medeniyet ha yükselmiş, ha yükselmemiş...»

Vedat Nedim'in «Kör» adlı ünlü piyesini seyrediyoruz. Piyes yazarı, konuşanlardan acaba hangisine hak veriyor? Köre mi? Amcaya mı? Vedat Nedim, bunlardan hangisi? Bize kalırsa hem kör, hem amca: Yani, eskiden kör; sonra da, gözü açılınca, amca!

---

(1) Bu şartlar herşeyden önce yüksek seviyede bilinçli işçi ve köylü ortamı demektir. Yoksa tabanda kendine hayat sahası bulamayan illegal bir örgüt, farkına varmadan hâkim sınıfların illegal emniyet örgütü ile özdeşleşebilir.

SOSYALİZM TARİHİNDEN BİR YAPRAK:

P. LAVROF

M. BALADUROĞLU

Peter Lavroviç Lavrof, Pskof eyalet köylerinden Melehovo'da, 2/14 Haziran 1823 te doğmuştur. 1837 de Topçu Okuluna girdi ve 1842 de subay çıktı. 1844 ten 1846 ya kadar ilkin bu Okulda, sonra da Petrograt Topçu Akademisinde elemanter matematik bilgileri okuttu ve daha sonra da, meşhur Ostrogradski'nin yerine geçerek yüksek matematik kürsüsünde ders verdi.

Edebî faaliyeti 1856 da başladı. Fakat, 1852 den itibaren askerî konularda bazı yazıları yayınlanmıştı.

«Hegel Felsefesi» ne dair büyük etüdü okurların dikkatini çekti. 1866 ya kadar çeşitli dergilere yazı yazdı.

1861 de, Krayevski'nin Rus Ansiklopedik Diksiyoneri'nin felsefe bölümünü üstüne aldı ve ikinci cildin hazırlanmasına başlanırken baş yazar seçildi. Bu Diksiyoner'de felsefeye, tarihe ve özellikle dinler tarihine dair bir çok makaleler yayınladı.

Fikir ve düşünce hürriyetini boğan çarlık hükümeti bu yayından hoşlanmamış, Diksiyoner'i durdurmuştu. Lavrof, o devrin ileri düşünceli birçok yazarları gibi, Çarlığın gözünde düşman sayılıyordu. Ünlü ve büyük bilgin Çernişevski'nin tevkifinden bir kaç ay önce, Prens Oldenburg, bir sohbet esnasında — Lavrof, Çernişevski ve diğer bazı şahısları kasdederek — şöyle demişti: «Beş altı elebaşıyı kodese tıktınız mıydı Devrim yumurtadayken ezilir gider.»

Çok geçmeden müstebit Çarlık hükümeti böyle bir fırsatı eline geçirmiş bulunuyordu. 1865 de, Lavrof, hasta karısı ile (ki o yıl ölmüştür) beraber, yabancı memleketlere yaptığı bir seyahatten dönmüştü. 4/16 Nisan 1866 da Karakosof suikastı oldu. Bunun üzerine, General Muraviyef'in diktatörlüğü altında bir zabıta terörü devri açıldı. Lavrof kaçırılacak bir av değildi. Kısa bir süre için kalabendliğe mahkûm oldu. Fakat bu ceza pek hafif görünmüş olacak ki, Çar, kendisini iç eyaletlerden birine polis nezaretinde sürgün ettirdi. Lavrof böylece Totma'ya gönderilmiş oluyordu. (15/27 şubat). Ertesi yıl küçücük bir kasaba olan Kadnikof'a sevkedildi; orada iki candarma nezareti altında, tek başına yaşamak zorunda kaldı.

Bu devrede enerjisi zayıflıyacak yerde faaliyeti gittikçe arttı: 1868 - 69 da, **Hafta**'da, Mirtof takma adıyle «Tarihî Mektuplar» ını yazdı ki, çağdaş gençlik üzerinede muazzam etkisi olmuştur. Bu **Mektuplar**'ın uyandırdığı coşkun heyecan derin ve sürekli oldu.

Üç yıllık sürgünden sonra, 15/27 Şubat 1870 te, Lavrof, Herman Lopatin adındaki vefalı bir arkadaşının yardımı ile kaçıp kurtuldu. Rusya'nın dışına çıktı. O devirde belirmeğe başlıyan devrimci sosyalist hareketin başına geçti.

Lavrof, 13 Mart 1870 te, Paris'e varmıştı. Derhal, Varlen (Varlin) ile dostluk peyda etti ve onun aracılığı ile Enternasyonal'e girdi.

1870 Fransız-Alman Savaşında muhasara altındaki Paris'te yaşadı. 1871 Paris Komünü devresini de orada geçirdi. Halk eğitiminin örgütlenmesi işinde Komün idaresine yardım teklif etti. Az sonra, Enternasyonalin Paristekilere yardımını sağlamak için Bürüksel'e ve Londra'ya geçti.

Lavrof bu sırada, Marks ve Engels ile tanışmıştır. Sonradan daha sıkı bir dostlukla bağlandığı bu iki ünlü düşünür onun ilmî sosyalizme doğru gelişmesini kolaylaştırmışlardır.

Lavrof 1871'de Paris'e döndü. 1872'de «Antropoloji Sosyetesi»ne üye oldu. Bu Sosyete, o devirde, bir dergi yayınlıyordu. Ünlü anatomi bilgini Broka (Broca) Lavrof'a dergiye yazı yazmasını teklif etti.

Aynı yıl, Rusya'dan kendisine bir teklif geldi. Rusya dışında bir sosyalist dergi kurması ve bu derginin idaresini eline alması isteniyordu. Bu devrimci sosyalist dergi 1873'de yayınlanmağa başlamıştır. Derginin adı: İleri (Upered!) idi. Dergi için, Bakunin'in ve ona bağlı olanların yardımı umuluyordu. Fakat anarşistle sosyalist arasında anlaşma sağlanamadı; aksine, tam bir kopuşma oldu. İleri'nin yanında buna kıyasıya hasım Bakuninci bir dergi yayınlandı.

Lavrof'u bundan sonra dev çaplı bir faaliyet içinde görürüz. O, hayatını umumiyetle insan tefekkürünün, hususiyle sosyalist düşünüşün ve daha özellikle de bunun Rusya'da gerçekleşmesinin etüdüne vakfeder.

P. Lavrof, 6 Şubat 1900'da, üniversel bir saygile çevrili olarak Paris'de hayata gözlerini yumdu.

Görüşleri :

Lavrof kendisine marksist diyordu. Marks ve Engels ise, onu, takdir etmekle beraber, EKLEKTİK buluyorlardı. Lavrof yaşadığı devrin en bilgin şahsiyetlerinden biriydi. Felsefeye derin vukufu vardı. O, bir antropolojist bilgin ve bir ahlâkçıydı. Rusya'da ilmî felsefenin kurucusu sayılmaktadır. Onun felsefe sistemi bir **kritik pozitivizm** idi. Halkın İradesi (Narodnaya Volya) partisinin nazariyecisi olan Lavrof, bu Partinin

terorist taktiğini tenkit etmiş (eleştirmiş) ve daha ziyade sosyal demokrat propaganda metoduna yönelmiştir.

Fransızcaya da çevrilen **Tarihî Mektuplar**'ı, Mirtof takma adiyle yayınlanmıştı.

Tarihî Mektuplar, Rusya'da 1870-1878 arası genç kuşakları çok sarmıştır. Bu genç kuşak, sosyal devrimi hazırlamak amacıyla, «halka doğru gitmek» için, liberal meslekleri bırakıyorlardı. Lavrof'u özellikle ilgilendiren şey kritik düşünüş ile kurulu müesseseler ve âdetler arasındaki — kendi deyişiyle «kültür arasındaki» — münasebetlerdir.

Lavrof, bir İLERLEME TEORİSİ kurmaya çalışmıştır. Bu teorinin bazı formülleri şunlardır:

1) İLERLEME denilen şey, insanlıkta vicdan, hakikat ve adaleti geliştirecek olan **processus**'dür. Bu geliştirmeyi sağlayacak olan da, kişilerin devirlerindeki «kültür»e uygulanmış kritik tefekkürlerinin işlemesidir.

2) İLERLEME, kişinin beden, fikir ve ahlâk gelişmesinden ibarettir. Sosyal şekiller vasıtasile hakikatin ve adaletin gercekleşmesinden ibarettir.

3) İLERLEME, ferdi vicdanın ve sosyal dayanışmanın gelişmesidir.

Fert ve ferdin tarihi **oluş**'daki rolü Lavrof'a göre, tarih felsefesinin merkezinde yeralan problemdir. Tarih, ancak, **haysiyet ve şeref** adına kurulu rejime uygulanan «kritik düşünce» ile başlar.

Lavrof, — Prudon'dan sonra — haysiyet ve şeref prensibini ahlâkın merkezine koyan bir düşünücüdür. Plehanof, onu, bu noktada, Bruno Baver'le paralel tutmaktadır. Bununla beraber Lavrof, Alman kritik filozofu Bruno Baver (Bruno Bauer) gibi «yığın» ı hor görmez; ve, proletaryanın tarihi rolünü kabul eder.

P. Lavrof'un başlıca eseri: Teşekkür Tarihi'dir.

Rus sosyolojik okulunun babası ve Rusya'da devrimci halkçılığın başlıca temsilcisi sayılan P. Lavrof'un **İleri** gazetesinde ileri sürdüğü fikir şuydu:

Halk yığınlarının sosyalizmi kavraması için uzun bir propagandaya ihtiyaç vardır. Yığınlar ancak böyle uzun bir propaganda ile hazırlanacaktır. Bunun için de HALKA DOĞRU GİTMEK gereklidir.

Lavrof'un bu tezi Bakunincilerin tezine zıt düşüyordu. Bakuncilere göre, halk sosyal devrim için çoktan olgunlaşmıştı. Böyle olunca da, hiç vakit kaybetmeden İHTİLAL örgütlenmeliydi.

BİLİM İLE DİN ARASINDAKİ TARİHSEL KAVGA

— Georges Cogniot —

— Em. Gnl. Dr. Fahrettin YAKAL —

Engels, sınıflar savaşının üç şekli olduğunu belirtmiştir: ekonomik şekil, siyasal şekil, ideolojik şekil. Bilim ile din arasındaki kavga, sınıflar savaşının ideolojik alanını kaplıyan görünüşlerden biridir.

Bilim, gerçeklerinin her birini dine karşı verdiği zorlu bir savaşla meydana çıkarıp savunmuş ve kendine yol açabilmiştir. Din her zaman evrenin öncesizliğini ve sonrasızlığını, sonsuzluğunu maddenin yalın alt şekillerinden başlıyarak, salt doğal yollardan karmaşık ve üst şekillerine kadar evrimi, ruhsal etkinliğin yalnız maddesel olduğu gibi temel düşünceleri v.s. inkâr etmiş ve bugün de inkâr etmektedir. Aynı tarzda toplumsal eşitsizliği bir düzüye haklı göstermiş ve göstermektedir. Sınıflar kavgasının bilimsel teorisine, bir sınıfın egemenlik aleti olan devletin bilimsel teorisine karşı çıkmış ve çıkmaktadır.

Çok gerilerde kalmış olan eski zamanlardan beri din ile bilim arasında çekişme başlamıştır. Dinin, durumlarını kuvvetlendirmekte çıkarı olan soylular sınıfına karşı savaş veren toplum gruplarına materyalizim, manevî silâh hizmetini görür. Tanrıtanımazlığın öğeleri daha o zamanlar Thales, Anaximene, Anaximandre gibi ilkçağ Yunan filozoflarının teorilerinde meydana çıkmıştır. Anaximandre'a göre tanrıların biricik ve sonsuz olan evrenin sayılamaz dünyalarının ne oluşlarında ne gelişmelerinde ve ne de yok olup gitmelerinde hiç bir payları bulunmaz. Anaximene, tanrıların kendilerinin ilk maddesel öğe olan havadan oluştuklarını savunuyor. Kozmik tüm dönüşümlerin tanrıların elatmaları ile değil lâkin maddenin sonsuz devinmesile açıklanıyor. Eski Yunan materyalistleri ve diyalektikçileri arasında en üstünlerinden biri olan Heraclite (İ. Ö. 530 - 470) kesinlikle evrenin, tanrıların hiç biri tarafından ve insanların hiç biri tarafından yaratılmış olmadığını söylüyordu. Materyalist Anaxagore (İ. Ö. 500 - 428) tanrıtanımazlık suçlamasıyla Atina'dan sürülmüştü.

Eski Yunanistan'da dine karşı en güçlü darbe Leucippe (İ. Ö. 500 - 440) in öğrencisi atomist filozof Democrite (İ. Ö. 460 - 370) tarafından vurulmuştur, o acunun kendiliğinden oluştuğunu, hiçlikten hiç bir şeyin doğmayacağını, hiç bir şeyin hiçliğe geri dönmiyeceğini, her şeyin bazı şeylerden doğduğunu ve kendiliğinden diğer şekillere geçtiğini, tüm

acunun atomlardan ve uzay boşluğundan yapıldığını tanıtlamıştır; ona göre, gerisi ancak insanların sanısına dayanır.

Democrite'in bu, «hareketin maddeden ayrılamıyacağı» tahminine büyük bi rdeğer verilemez. Ona göre atomların hareketi sonsuzdur. Doğa kendi kendisini açıklar. Democrite téléologique düşüncelere karşı savaşır: Onun objektif nedensellik kavramı, yalın düşünceli kalmak ve kaderci bir nitelik gözetmekle beraber materyalizmi, determinizim — zaruretin objektif nedenselliğinin, yâni doğal yasanın kabulü — ile belirlenmiştir. Democrite dinin kökenini açıklamak için ilkel insanların, doğanın kötülükler getireceğe benziyen güçleri karşısındaki korkularını ileri sürüyordu.

Hemen hemen 25 yüzyıl oluyor ki imkânları ve yanlışları ile birlikte ve teknik bir donatım olmaksızın modern bilimin temelini, atomsal teoriyi aşağı yukarı söyliyen büyük dehaların bu yüksek kavrayışına ancak hayran kalınabilir.

Kendi yönünden kölelikten yana olan, ve soylular erkinin filozofluğunu yapan Plâton (İ. Ö. 427 - 347) dinin teori bakımından temelini atmaya, felsefe yoluyla onun doğruluğunu göstermeye çalışıyordu. Materyalizmin kararlı düşmanı, genç kişilerin dini hor görmelerinin kanunun inanmalarını emrettiği tanrıların varlığını inkâr etmeleri ve böylece devrimlerin ortaya çıkması olayının başlıca nedeni olarak Democrite teorisini gördüğünü yazıyordu.

Plâton, Democrite'in öğretisine karşı kuramsal bir savaşla yitinmiyordu. O, tanrılara inanmayı red eden herkes için ağır cezalar istiyordu. Birilerini ölüme, diğerlerini kamçılamıya ve hapse atmaya, üçüncülerini şehirli olma haklarından yoksun etmeye, dördüncülerini de yoksulluk ve sürgün ile cezalandırmıya gerek vardır diyordu.

Eski Yunanistan'ın başlıca düşünürlerinden biri olan Epicure'ün (İ. Ö. 341 - 270) Atina'da kurduğu okul (Bahçe), eski Yunanistanda materyalizmin merkezini temsil ediyordu. Amacı, doğanın yasalarını tanıtarak insanlara mutlu ve duru bir yaşantı sağlamaktı. O dünyanın ve insanların varlığı üzerinde tanrıların her türlü etkilerini red ediyordu. Ona göre tanrılar dünyaları ayıran alanlarda (yâni dünyalararası) yaşarlar ve bizlerle hiç bir ilişki sürdürmezler.

Romlı filozof ve ozan Lucrece (İ. Ö. 99 - 55) dine karşı savaşa güçlü bir katkıda bulunmuştur. Yazdığı «Nesnelerin nitelikleri» adlı yapıtı eskiçağ atominizminden ve materyalizminden bize kalan en eksiksiz ve en sistemli andıçtır.

O nesnellerin arasız ve genel değişimini öngördü ve dünyaların sık sık bir kuruluşunun ve bir kayboluşunun kendini gösterdiğini ve doğanın sonsuz bir yenileşme içinde olduğunu doğruladı. Atomların sonsuz hareketlerinden bütün olayları açıklıyan sayısız bileşimler ortaya çıkar,

evren sınırsızdır. Her şey maddedir, ruh ve zihin ten ile doğarlar ve onunla ölürler. Tanrıların korkusundan sıyrılma Lucrece'in şiirinin başlıca düşüncesini yansıtır.

Hıristiyan düşüncesini yansıtır.

Hıristiyan kilisesinin temsilcileri nasıl ikibin yıldan beri ahlâk bozukluğunun bir kışkırtıcısı gibi göstererekten Epicure'ü lekeledilerse, Lucrece'e de etmedikleri iftirayı bırakmamışlardır.

Köleci toplumun arasında ilerlemiş bilimin temsilcilerinden bir çokları, dine karşı savaşta ölmüşlerdir. Böyle olmakla beraber bu canyakmalar, bilimin gelişmesini önliyememiştir. Bilgi alanı daha çok genişledikçe tanrısallığa inanç için de o kadar az yer kalıyordu.

İsa'nın doğuşundan 391 yıl sonra hıristiyan keşişler ilkçağ yazarlarının ve bilginlerinin 700.000 yapıtını saklamakta olan İskenderye'nin ünlü kitaplığını yaktılar. Bilimin ve kültürün vahşi düşmanı Papa I inci Gregorie (590 - 604) materyalist filozoflarınkinden başlamak üzere değerli yapıtların büyük bir kısmını yoketti. İskenderiye'li Clement (150 - 211), inanç ile uyuşma gerçek bilimin işaretidir ilkesini koymuştu.

Eusebe (270 - 339) cehaletten ötürü bilimlere saygı göstermiyor değiliz, fakat tamamile yararsız olan yapıtlarını önemsemediğimiz ve ruhumuzu daha iyi şeylere yönelttiğimiz için değer vermiyoruz.» diye yazmıştı.

Nysse'li Gregoire (331 - 394) gerçeğin ancak kutsal kiuapların tanıklık mührünü taşıyanda bulunduğunu doğruluyordu.

Basile (330 - 379) hıristiyan alçakgönüllüğünün ve tanrı korkusunun üzerine oturtulmuş bir yaşantı, dünyanın yuvarlak mı yoksa yassı ve tekerlek mi olduğunu bilmekten çok daha yüce sorunları söz konusu eser diye düşünmektedir.

Kilise babalarının en ünlüsü Augustin (345 - 430) insanları yararsız olan bilgi isteğinden kurtardığı için alçak gönüllülüğü övüyor.

Köleci rejimin yerini derebeylik rejimi almıştı. Materyalizim ile idealizim, bilim ile din arasındaki çatışma daha da yeğinliğini artırmıştı. Ortaçağda bilim tamamile kilisenin kontrolü altında idi.

İKİ SEVDA

Hem «sosyalist hareket»in ön safında bayraktarlık etmek, hem de kâr ve kazanç peşinde koşmak mümkün değildir.

İliklerine kadar maddî çıkar kaygısiyle zehirlenmiş, mevki ve menfaat hırsiyle gözleri dumanlanmış olalnar bayraktarlığa heves etmesin! Marksizm bayrağı altında dövüşmenin ilk şartı tüm çıfıtlıktan arınmış olmaktır. Marx'ın yeryüzünden kaldırmak istediği de buydu.

Türkiye'de Sosyalizmin Tarihine Katkı:

I. AYDINLIK'IN FEVKALÂDE AMELE NÜSHALARI

***

Sayın Doçent Mete Tunçay, **Türkiye'de Sol Akımlar 1908 - 1925** adlı eserinde ( ), Aydınlık **Fevkalâde Amele Nüshası** hakkında şu bilgiyi vermektedir:

«1924 yaz sonundan itibaren, birkaç sayı **Aydınlık Fevkalâde Amele Nüshası** yayınlanmıştır. No. 2, (15 Ağustos 1924) Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Kitaplığında mevcuttur: 41180. Hoover Kütüphanesinde de, No. 5 - 6 ve 8 bulunmaktadır» (s. 206)

Müellif, adı geçen eserin 183'üncü sayfasında, **Fevkalâde Amele Nüshası** hakkında şunları yazıyor:

«**Aydınlık** genellikle aydınlara hitap eden bir dergi olmuştur. Bu dergiyi çıkaran çevre, 1919'dan beri Türkiye İşçi Derneği'nin aracılığıyla işçi sınıfını sol harekete çekebilmek için çalışmış ve özellikle 1922 - 1923 yıllarında işçi birlikleri kurulması yolunda çaba göstermiş olmakla birlikte, bu kütleye seslenen bir organ yayınlayamamıştır. **Aydınlık**'da zaman zaman işçi haberlerinin ve bu sınıfın sorunlarıyla ilgili yazıların çıkması, hatta bazan bütün bir sayının «amele hareketlerine tahsis» edilmesi (No. 13/10 Şubat 1923), bu ihtiyacı karşılıyamamiştır. Bu sebeple, — belki Beşinci Komintern Kongre'sinde çevreye yöneltilen tenkitlerin de etkisiyle — **Aydınlık** 1924 yaz aylarında, düzensiz aralarla yalnız işçiler için resim, haber, mektup, tenkit ve yorumlar ihtiva eden, ufak «Fevkalâde Amele Nüsha»ları yayınlamayı denemiştir.»

Düştüğü 66'ncı notta ise şunları ekliyor:

«Tarihini bildiğimiz iki sayıdan (No. 2, 15 Ağustos; No. 5, 17 Ekim) hesaplanabileceği üzere, dergiler arasında yaklaşık olarak 20'şer gün vardır. Orak Çekiç'in başlamasından önce, bu özel yayınlardan vazgeçilmiş olsa gerektir» (s. 183)

AYDINLIK 'FEVKALÂDE AMELE NÜSHASI'NIN ÜÇÜNCÜ SAYISI

Sayın Mete Tunçay'ın tahmin ettiği gibi «1924 yaz sonundan itibaren» değil de, 1924 yaz ortasından itibaren yayınlanmaya başlayan **Fevkalâde Amele Nüshası**'nın ikinci sayısiyle üçüncü sayısı arasında kırk günlük bir fasıla vardır.

Üçüncü sayının tarihi 25 Eylül 340 - 924. İstanbul: Âmedî Matbaası. Fiatı 5 kuruştur. Kapak başlığının üstünde: «Bütün dünya işçileri birleşiniz!» şiarı. Aynı şiar, kapaktaki grup resminin ortasındaki levhada — ve, ortasında orak çekiç bulunan bir yıldızın altında — yer almaktadır.

Derginin ayrıca kapağı olmadığı için, kapağı kendisinden olduğu için ilk yazı ikinci sahifeden başlamaktadır. Yazı «Büyük Ümitler» başlığını taşıyor. İmza: Ortaköylü Demirci Mehmet Usta.

İki sütun üzerine dizilen ve üçüncü sahifenin birinci sütununda sona eren yazıyı aynen aktarıyoruz:

«Geçen gün çekiç sallamaktan yorulan kollarımın sızısını dinleye dinleye yolda giderken bir an oldu, ki gözlerim kararır gibi oldu, kararan gözlerim değilse bütün muhitim idi. Ve ben hiç bir yeri göremez oldum. Bir lahza olduğum yerde durdum, daha çok duramazdım. İleriye gitmek vazifem idi. Yürüdüm. Nereye bastığımı bilmez gibi vücudum sendeliyor. Düşecek gibi oluyordum. İçimden bir ses bana «gayret usta, gayret!» diyordu. Yürümeğe devam ettim. Az ilerde birden bir çığlık koptu... **Aydınlık!..** Bu çığlık gittikçe yükselerek bana doğru geliyordu. Yanımdan geçerken benim de gözlerim aydınlandı. Evlât bir tane ver dedim... Yolda yaprakları çeviriyor hem de sahifeleri gözden geçiriyordum, oh dedim yine birçok işçi hareketleri var. Kalbimde doğan sevinç gözlerimde parlıyor. Yorgunluğumu biraz dinlendirmek için mahalle kahvesine uğradım. Kahvemi içerken masa üstünde duran bir gazeteye de göz gezdiriyordum.

«Amele Teali Cemiyeti» başlığını görünce gözlerim faltaşı gibi açıldı; fincanı şöyle bir tarafa bıraktım. Gazeteyi elime alarak bu başlığın altındaki yazıları okudum, okudukça yüreğim hop hop oynamaya başladı.

Nihayet anladım ki yeni bir Amele Cemiyeti daha doğmuş. Sevindim, sevindim, sevindim. Uzun ömürlü ve feyizli olmasını niyaz ettim. Eve geldiğim zaman gözlerimdeki sevinç parıltılarına bakarak etrafımı aldılar. Kim bilir ne zan ettiler. Her halde gündeliğimin arttığına ve bendeki sevincin ondan ileri geldiğine zahip olmuşlardı. Sevincimin sebebini anlatmaya mecbur oldum. Kendi umdukları çıkmayınca dudaklarını büzdüler, boyunlarını büktüler, etrafımdan uzaklaşmaya başladılar.

Herkes uykuya yatıp ta yalnız başıma kaldığım zaman çoktan beri, dedim, işçi evlâtlarla bir hasbihal yapamadım. Dur, **«Aydınlığa»** bir şeyler yazayım ve şu vesile ile işçi kardeşlerime ve evlâtlarıma biraz nasihat edeyim, dedim.

Arkadaşlar, size Türkiye işçilerinin neye muhtaç olduğunu anlatayım...

Neye muhtacız bilir misiniz? Türkiye'de bir işçi kitlesi olduğunu ispata...

Adeta adet olmuş bir takım Beyler bizde işçi sınıfı yoktur, bizde burjuva yoktur deyip geçerler. Ve bu kanaat büyüklerde, hattâ mebuslarda bile vardır. Ve işte bunun içindir ki Meclis'ten bir Mesai Kanunu çıkmıyor. Bizde işçi sınıfının antikası vardır. Fakat kime anlatırsın. Kimisi anlamak istemez. Şehirlerde kasabalarda, fabrikalarda, kumpanyalarda çalışan, çalıştırılan bu kadar işçiler kimsenin gözüne girmez. Köylerde ovalarda uğraşan, yağmur, soğuk, güneş demeyip didinen bu kadar insanlar göze görünmez.

Denizlerde, kayıklarda, vapurlarda çırpınan bu kadar zavallılar nazar-ı itibare alınmaz. Hülasa binlerce işçiler bir kalemde inkâr edilir. Hakları tanılmaz, çektikleri bilinmez, çünkü vücutları tanılmaz. İşte bu göze görünmiyen bizler kendimizi göstermeliyiz. Hakkımızı yiyenlere, emeğimizi gasp edenlere ve sonra da varlığımızı inkâr edenlere var olduğumuzu, hakkımızı tanıyanlar olduğumuzu, emeğimizi kolay kolay kaptırmıyanlar olduğumuzu tanıttırmalıyız. Yoksa kıyamete kadar bu münkirler, bu nankörler bizi görmek istemiyecek, tanımıyacak ve istedikleri gibi enselerimizde boza pişirecekler.

Varlığımızı bunlara nasıl tanıtabileceğiz? Herkes böyle kendi başına kalırsa ne kimse bizi tanır, ne de kimseye sesimizi işittirebiliriz. Bir elin sesi çıkmaz, bir tek saman çöpünü küçük çocuk bile tutunca kırar. Fakat, binlerce elin yüzbinlerce şakırtısını bütün cihan duyar. Bir yere bağlanmış binlerce, yüzbinlerce saman çöpü demetini hükümet kuvvetleri bile kıramaz.

Ah bu sözler şimdiye kadar yüzbinlerce defa söylenmiş, kimse işitmemiş, kimse anlamamış. Varsın işitmesin, varsın anlamasın, ben de yüzbinlerce defa bağırırım. Milyonlarca defa daha söylerim. Anlatıncaya kadar söylerim. Maamafih iş öğle değil. Bu sözler büsbütün de işitilmemiş değil. İşte nümunesi; yeni bir Amele Teali Cemiyeti daha doğdu; var olsun müessisleri... Yaşasın işçileri bir arada toplamak istiyen mücahitler. Emeğiniz meşkûr olsun evlatlar...

İşçi Kardaşlar; bu tecrübeli ihtiyarın sözlerini iyi dinleyiniz.

İşçinin kurtuluşu topluluktadır. İşçi toplu olmadıkça, ne sesini işittirebilir ne de hakkını hak edebilir. Bir demet gibi birbirine bağlı olmıyan patronların tam manasile esiridirler. Onlara patron ne kadar yevmiye verirse ona razı olmağa mecbur olurlar; patronun canı isterse onu kulağından tutar, kapıdışarı eder. O ertesi gün başka bir patronun ayağına düşer, daha az bir yevmiye ile iş almaya razı olur. Nihayet böyle

böyle bir gün açlıktan, sefaletten mahv olur gider. Evlatları da cehaletten, yoksulluktan aynı akibete uğrar. Her işçi biraz düşünürse bu sözlerin doğruluğunu takdir ve tasdik eder. O an için bu sözlere hak verir. Lakin toplanmanın yolunu bilmez. Bu işçileri toplıyacak, gittikçe arttığını iftiharla gördüğümüz, mücahitlerdir.

Bu kıymetli rehberler doğuyor, arkadaşlar kat'iyyen meyus olmamalıdırlar. Her gün biraz daha fazla çalışmalıdırlar. Muvaffakiyet onlar içindir. İşçiler, Cemiyetlere koşunuz. Onların etrafında toplanınız: Başka çare yok, başka kurtuluş yolu yoktur. Öyle ise... Yaşasın İşçi Cemiyetleri.»(1)

Amele Teali Cemiyeti'nin açılış töreninden bahs eden «Resm-i Küşat» başlıklı havadis de şudur:

«Uzun zamandanberi teşekkülü için teşebbüs edildiği haber alınan «Amele Teali Cemiyeti» nihayet dün 12 ağustos cuma günü resm-i küşadını icra etmiştir. **Cemiyet** ilmühaberini almış olmasına rağmen bermutad yine saatlerce polisin içtima için muhalefetine maruz kalmış ve en sonra Kalafat yerindeki Merkez'de resm-i küşat yapılabilmiştir.

Cemiyet'in yorulmaz ve müteşebbis müessisi Abdi arkadaşın sözleri de dahil olduğu halde söylenilen nutuklar bize yeis ve hayret vermiştir. «**Cemiyet** siyasi değil imiş?» Bu olabilir. Fakat şunu bilmek lâzımdır ki «siyasetle uğraşmayın!» sözleri, siyasetle uğraşanlar tarafından halkın ekseriyeti içine atılan propaganda sözleridir. Her sınıf hareketi siyasi bir harekettir. Cumhuriyet idaresi altında her vatandaş siyasi bir şuur sahibi olmalıdır ki, cumhuriyete lâyık bir vatandaş olabilsin. Cemiyetler bizim içtimai, iktisadi ve siyasi seviyemizi yükseltmekle mükelleftirler. Yeni teşkil edilen «Amele Teali» Cemiyeti'ne muvaffakiyetler dileriz. İsteriz ki her amele bu **Cemiyet**'in saflarına sokulsun, Türkiye amelesinin şuuru ancak teşkilâttan doğabilir. Teşkilâtsız ve şuursuz amele, cansız ve kör bir istihsal aletinden başka hiç bir şey değildir. Teşkilâtlara koşunuz arkadaşlar! İçtimai, iktisadi, ve siyasi bir şuur sahibi olmak için teşkilâtlara koşunuz!» (1)

ŞİFALI HAP

Anayasa'da sergilenen liberal yaldıza batırılmış bazı maddeleri, şifalı hap yerine yuttukça, esrarkeşler gibi tatlı hayallere dalıyor; ve, bir bardak suda kulaç attığımızı unutarak, Okyanuslarda yüzdüğümüzü vehm ediyoruz. Kafamızı bardağa çarpınca da, acı acı haykırarak, uyanıyoruz.

---

(1) Gerekli yerlerde noktalama işaretlerine ve bazı önemsiz dizi yanlışlarına müdahale ettik.

(1) Önemsiz bir iki dizi yanlışını biz düzelttik.

SOYUTLAMALAR

Aydın denilen kişi, proletarya için çok muğlak, kompleks bir varlıktır. Hele «devrimci aydın» tutulacak yeri bulunamayacak kadar bir çelişkiler kompleksidir. Bu mahluka biraz ışık tutalım...

Aydın, aydın olma sürecinde daima proletaryayı inkâr (negation) durumundadır. Onlar emek değerini inkâr etmiş (artık değerin üzerine oturmuş) ve bu inkâr ile vasıflarını oluşturmuştur.

O halde aydın, hakim sınıflar içindedir ve haiz olduğu vasıflarını daima hakim sınıf içindeki başka bir değere karşılık (ki bu değer de proleteryanın emek değerinin inkârı ile oluşmuştur) ipotek edebilir. Yani aydının haiz olduğu bütün hasletler (her türlü bilgi, görgü, hatta jest, mimik, lâf, v.b.) hakim sınıf içinde bir ipotek değerini haizdir.

Aydının bütün bildiği, «alt sınıfların emeği, nasıl olur da daha uygun bir tarzda, onlara çaktırmadan değersizleştirilir» den başka bir şey olamaz. Çünkü bir vasfının ipoteğini çözdürmek için aldığı parayı faizi ile beraber sahibine kazandırması gerekir.

Demek ki hakim sınıfın bütün değerleri (yani lüks tüketim maddeleri), alt sınıfların emek değerlerinin inkârı ile oluşmuştur; ve aydının da aydın olma vasıfları böyle birer hakim sınıf değeridir.

Hakim sınıf, aydın olmak yolundaki gence, «alt sınıfların emeğini çalmak» mânâsındaki bilgisini öğretirken aynı zamanda tüketim tarzı ve nesnelerini de öğretir. Ve genç, aydın olup da hayata atılınca (yani haramiler safına katılınca), çalışmanın gayesini, sırf bu lüks tüketim maddelerinin elde edilmesi olarak anlar. Halktan aldığı «emek parası» lâfı da onda ancak «pasta parası» anlamındadır. Yani onun emeğinin ancak çok ufak bir kısmı asgari ihtiyaçlar (ekmek, su, barınak) içindir. Hem zaten tüketimini asgari ihtiyaçlar seviyesinde tutsa, hakim sınıf, kendisine benzemiyor (yani adama benzemiyor) diye işinden atar ve dolayısile sınıftan ihraç edilir.

Çalınan değer, yağma şeklinde tüketilmelidir!

Demek ki hakim sınıf, bir aydın için, çalıştığı seviye ile (yani sömürüye katılma miktarı ile) orantılı bir tüketim reçetesi hazırlamış ve bu rejimi mecburi tutmuştur.

İşte aydının ihtiyaç - özgürlük çelişkisinin sebebi... (1) Bu çelişkinin

---

(1) Bkz. Katkı Dergisi, sayı: 2, s. 6

ihtiyaç yönünde çözülmesi, «lüks tüketim tırmanması» anlamındadır. Önünde daha üst tabakaların tüketimini gördükçe, onları ihtiyaç edinecek ve bu ihtiyaçları karşılamak için daha çok öğrenecek (hakim sınıf vasıfları kazanacak) yani daha çok 'alt sınıflar nasıl soyulur'u öğrenecektir. Hakim sınıf, gittikçe özentisi artan, dolayısile daha çok köpekleşen adamı «hayatta muvaffak olmuş adam (!)» sayar.

Bu çelişkinin, özgürlük yönünde çözülmesi ise, maddi hayat tarzı bakımından aydının «proleterleşme süreci» demek olacaktır. Çünkü özgür düşünceye vakit ve güç ayırabilmek için ihtiyaçlarını, çalışma seviyesinin altına düşürecek, fakat o zaman da «özel hayatı çevresine uymuyor» diye çalışma, dolayısile ücret seviyesi düşürülecektir. Böylece, özgür çalışmaya imkân kazanmak için yapılan ihtiyaç azaltmasını daima ücret azaltılması takip edecektir.

Bu gidiş, hakim sınıf tarafından, özgür çalışma yolile ortaya çıkan o orijinal eserin satın alınması ile durdurulup mükâfatlandırılabilir; şayet hakim sınıf aşamacı ise (ki bu da alt sınıfların üretim gücünün azalmadığı dönemlerdedir) ... Veya yine satın alabilir, şayet aşamacılığını yitirmiş bir hakim sınıf (ve iliği bile kalmamış bir proleterya), eseri, alt sınıflar için iyi bir baraj olarak gördü ise...

Demek ki aşamacılığını yitirmiş bir hakim sınıf (ki buna iyice ezilmiş bir alt sınıf tekabül eder), iliği bile kalmamış bir proleteryadan aldığı üç-beş kuruş avantasını, karşısında dünyanın 8. harikasını yaratmış bir sanatçı bile olsa, onunla bölüşmez; ona bile zırnık koklatmaz. Çünkü yeni bir şeye değer atfetmek, alt sınıflardan sömürülen emek değerin ona da bölüştürülmesi demektir. Alt sınıfların sömürülebilen emek değerleri artmıyorsa, geliri daralmış hakim sınıf için bu bir enflasyon demektir. O ancak, o üç-beş kuruşun dolaylı yollardan da olsa devamını sağlayacak bir eserin (!) sahibine 1-2 kuruş ayırabilir.

Lâf buraya gelmişken, bizim, kaabiliyetli olduklarını iddia eden ve bu yusyuvarlak «kaabiliyet» kelimesinin arkasına sığınarak, kazandıkları (!) servetleri devrimci yönde mazur göstermeye çalışan fakat gittikçe üçkâğıtçılıkları teker teker ortaya çıkmakta olan sosyalist yazar, çizer, sanatçı, plancı ve bilumum meslek erbabının kulaklarını çınlatırım!.. İşsizliğin gittikçe büyük bir kurum haline geldiği düzende «avantajlı iş bulma ayrıcalığı, köpekliği», bu «kaabiliyetli sosyalist ayrıcalığı» yanında bir hiçtir. Acaba bu kaabiliyetli sosyalistler, yedek işçiler ordusunun gün geçtikçe arttığı bu ortamda, iş bulma ayrıcalığının artık. hakim sınıfın köpekliği anlamına geldiğini, işsizliğin ve hatta dilenciliğin bile öğülecek bir meslek durumuna geldiğini eserlerinde işleseler, yani Marx'ın daima yaptığı gibi, aşamacılığı bitmiş (üretim tarzı demode olmuş) bir hakim sınıfın bir telkinini (önerisini) alıp, tersine çevirerek anlatmağa kalksalar (bunun gibi gerçek devrim doğrultusundaki) eserleri kaç para eder?

Ama bu, büyük bir işsizler ordusunu, hakim sınıfın taa en yakın çevrelerine kadar soktuğu hoparlörlerle (meselâ genellikle en yakını karısı) yaptığı, «iş bulamamak, kişinin kendi suçudur ve ayıptır!» telkininin baskısından kurtaracak ve onlara, devrimci yönde düşünmeye sevkeden bir moral güç kazandıracaktır. Halbuki bu kaabiliyetli beyler, kendileri, bu ezikliğin korkusu içindeler, pozisyonlarını kaybetmekten ödleri kopuyor.

Meselâ bunlardan, «kaabiliyetli sosyalist sanatçılar»a bakıyoruz, «halka inmek» dedikleri akımda bile proletaryayı, ezilen sınıfları daima burjuva açısından veriyorlar ve bunda da hakim sınıfların büyük desteğini görüyorlar ve pohpohlanıyorlar... Çoğu, sıfırdan alınıp burjuva hayatının zirvesine çıkartılan, burjuva beslemesi bu sanatçıların «büyük eserleri (!)», esasında birer «proletaryayı acındırma ve yardım toplama kampanyası» afişidir ki bu da hakim sınıfın plancılarının iktisattaki «iane, ihsan» reform politikasının desteğidir.

Evet artık devrimci aydın tipini çizebiliriz (ana hatları ile) :

Aşamacılığı bitmiş bir hakim sınıf elemanıdır ki bu toplumun alt sınıfları da iyice sömürülmüş, bitmiştir. Araştırıcıdır, bilim adamıdır, sanatçıdır; onun için ihtiyaçlar yönündeki tırmanmaya girmez: ihtiyaç - özgürlük çelişkisini, özgürlük yönünde çözer. Ayrıca o bilir ki böyle bir toplumun hakim sınıfı, onun özgür emek mahsulü, orijinal çalışmasına değer vermeyecektir. O halde eserini hakim sınıfa sunmaz; proletaryaya alt sınıflara anlatmaya çalışır ki bu davranış da kendiliğinden, hakim sınıfları itham anlamına gelir. Yani devrimci aydınlar, devrini tamamlamış bir hakim sınıfın kendi iç inkârıdır. Gerçek devrimci aydınlar, hakim sınıfın inkârında zorunlu olarak anlaşırlar. Aşikârdır ki, üreticiliğini kaybetmiş alt sınıflara dayanan (yani modası geçmiş bir üretim tarzını sürdürmeye çalışan) hakim sınıf, silinmek üzeredir; ve devrimci aydınların eserleri, doğmak üzere olan üretim tarzının ilk ürünleridir.

Demek ki gerçek devrimci aydın, ihtiyaçlarını azaltarak, düzenden artık zaman, güç, emek (veya para) çalar ve bunlarla devrime katkıda bulunur. Yoksa katiyyen devrimci çalışma karşılığı, hakim sınıf tüketim maddeleri (hele mülk) edinemez. Çünkü gerçek aşama yapmak istiyen ve gerçekten bir yere varabilecek olanlar ancak ve yalnız kendilerinden verirler, kendilerini tüketirler; ki bu da bir anlamda kendini inkâr, olan varlığını inkâr (negation) anlamına gelir. Nasıl ki roket, içindeki yakıtı tüketerek bir yerlere varır!..

Alacağı olan, proleteryadır. Ve onlar şimdiki hakim sınıfın mirasını bölüşeceklerdir. Devrimci aydınlar ise borçludurlar; ve borçlarını ödeme durumundadırlar. Bunu da ancak, yeni toplumun yeni üretim tarzının gerçeğe en yakın ürün numunelerini hazırlayarak yapabilirler.

Ücretli «devrimci proleterya« düşünmek ne kadar komik ise, devrimci bir aydın kadrosunun ücretli olması da en az o kadar komiktir. Bu

anlamda devrimci bir dergi, kadro elemanları ile düzenden zaman ve güç çalar. Düzen şayet, bir devrimci dergiyi bile yaşatacak kadar güç kaçağı vermiyorsa, hakim sınıflar aşamacı veya emperyalizmin kölesi ve devrim ortamı (sınıfsal yapı değişikliğine gidiş anlamında) yok demektir. Yani çalışmaların, hiç bir ilmi (yani enternasyonalist - evrensel -) yönü yok demektir. Yapılanlar ancak ve yalnız, birtakım kimseleri taklit etme ve birtakım çevrelere kuyruk sallama kaabiliyetinin geçerli olduğu politikacılıktır.

Sonra da bir sürü teorisyen taslakları, «örgütlenmeliyiz!» diye talkın verirler. Halbuki bu ortamda, 'örgütlenme' kelimesi bile tam anlamını bulamaz. Esasında bunu aynen lâf olarak tekrarlayanlar (ki kelimenin anlamsızlaşmasına, yani pek çok anlama çekilebilir hale gelmesine gayret ediyorlar), bu kelimenin anlamlı olduğu yani örgütlenmenin objektif şartlarının mevcut olduğu (1) gerçek ihtilâl ortamının liderlerinin ağzını satmaktadırlar. Halbuki örgütlenmenin gittikçe imkânsızlaştırıldığı, yani «örgütlenme» kelimesinin anlamsızlaştığı bir ortamda, lâf yapılacaksa (ukalâlık edilecekse), «örgütlenme» kavramının analizini, soyutlamasını yapmak gerekir. Devrimci aydınlar, olan kültürün zokalarından (yarattığı kargaşalardan) kurtulabilmek için, cikletleştirilen kavramların analizini yapmak zorundadırlar. Kavramların bilimsel soyutlaması, alışık olunmayan, daha güç anlaşılır kavramlara vardıracaktır; ama bu, devrimci aydınların tam bilim adamı olması veya yalnız bilim adamı seviyesindeki aydınların devrimci olabileceğinin kanıtlanması (devrimci aydın enflasyonunun önlenmesi) ve devrimci teorisyenlerin kantite olarak azalıp, kalite olarak tutulmaz bir üstünlük sağlaması demek olacaktır.

Örgüt sorunu zaten aydınların sorunudur. Proleterya, (bilinç seviyesinden daima devrimci aydınların sorumlu olduğu) doğal bir örgüttür. Yalnız o aydınlardır ki, vazgeçemedikleri maddi hayat seviyelerinin kavgalarını yaparlar, örgüt, mörgüt lâfları ile... Oysa, ancak ve yalnız, düzenin alışılmış pratik hayat tarzı ve ortamının inkârı (negation), kendiliğinden gerçek bir örgüt demektir.

ÖTEKİ RENKLER GİBİ

Bana sorarsanız, DEVLET GEMİSİ'ni yürüten kaptanlarımıza Makiyavelli'nin Prens'ini değil, Victor Hugo'nun Les Travailleurs de la Mer'ini okutmalıdır: Kırmızının da, öteki renk çeşitleri gibi, sadece bir renk olduğunu kavramaları için!

---

(1) Mesela kurt saldırısında, öküzler bile, kıç kıça verip örgütlenirler...

«(Türkiye için) DEVRİM» GAZETESİNDEN

Kadrosunun, içinde bulundukları hakim sınıfın bütün kuruluşları (üst yapı kurumları) ile iyi girişimleri olduğu anlaşılan, Devrim Gazetesi, 52. sayısında, bir Amerikalı diplomata atfen, «Türk Ordusu solcudur ve milliyetçi bir iktidar yakındır» büyük başlıklı uzun bir yazı yayınlamıştır. Aynı sayıda Doğan Avcıoğlu, «Bolivya Olayı» başlıklı yazısında:

«...sol milliyetçi subaylar aslında azınlıkta bulundukları halde, bu **aktif halk desteği sayesinde,** sağcı cuntayı çökerterek eski Genel Kurmay Başkanı Torres'in liderliğinde iktidarı ele geçirmişlerdir...»

«...General Torres, tanklarının, ve askeri birliklerinin sayı üstünlüğü ile değil, işçi konfederasyonu ve üniversite örgütlerile kurduğu ittifak sayesinde başarı sağlamıştır...»

«...Bu son gelişmelerden sonra bilemiyoruz Debray, başka yollarında bulunduğunu kabul edecek ve devrim teorilerinde sol milliyetçi askerlere de yer verecek midir?»

demektedir.

53. sayıda arka kapakta, tümünde, «Bir Amerikan Raporu», «DEVRİM STRATEJİSİ», «ihtilâl yapan askerler, iktidarda tutunmak, amaçlarına ulaşmak için hangi yola başvurmalıdır?» başlıkları ile bir yazı yeralmakta, ikinci sayfada da Uğur Mumcu, «Bolivyanın öğrettikleri» adlı makalesinde, Bolivya Olayı anlayışını ifade ederken:

«...Devrim, halk için yapılır. Öyleyse, temel dayanak halktır, işçi, köylü, gençlik ve asker ittifakı en yenilmez güçleri bile dize getirecek büyük bir kuvvettir»

diyerek Devrim görüşünün en ham örneğini vermektedir.

Yine aynı sayıda, 6. sayfadaki «De Gaulle, hükümet darbesi planlıyor» başlıklı yazıda, De Gaulle'un olduğu öne sürülen şu çarpıcı iddia yeralmakta: «Hiç bir rejim, kendi kendini yenileyemez. Bu rejimde, bir hükümet kurmak mümkün değildir. Bu, adamların kabahati değil. Kabahat, rejimde...»

«Rejimler kendilerini islâh etmezler, sadece devrilirler.»

54. sayısındaki, «(TAĞMAÇ'IN İKİZLERİ) OLAYI» manşetli yazı ile, uzunca bir süreden sonra son zamanlarda tekrar artmağa başlayan «paşababalı çocuklar» sorununa parmak basan Devrim, verdiği bilgilerle Deniz Harp Okulunun, aristokratlaşma yolundaki askeri bürokrasinin bir özel okulu durumuna getirilmek istendiğini ima ederek, aksettirdiği iddialara yetkililerden, «aydınlatıcı ve tatmin edici» cevaplar beklemektedir.

Aynı sayıda Doğan Avcıoğlu, «İktidar Boşluğu» adlı makalesinde, A. P.'nin genel kongresinden yaptığı genelleme ile

«...Bizansın son günlerinde, (meleklerin cinsiyeti) kavgası yapan ru-

hanilerle bizim politika tayfası arasında meş'um bir benzerlik var» demekte ve yazısını

«Ülkemiz halen yöneticisiz bir ülkedir ve iktidar koltuğu devrimciler tarafından doldurulmadıkça da yöneticisiz kalmakta devam edecektir. Yöneticisiz Türkiye bereket sahipsiz bir Türkiye değildir. Ülkenin gerçek sahipleri mevcuttur. Ülkeyi saran umutsuzluk ortamında, bu gerçeği yakından bildiğimiz için umutluyuz!» iddiası ile bitirmektedir.

Yine aynı sayının arka kapağında ise CİA şefi bir Amerikalının kitabından «cici demokrasi yoluyla BEYAZ DEVRİM» ithaf başlığıyla bir özet verilmektedir.

Bozuk düzenin bozuk yöneticilerinin çok etkin bir biçimde ipliğini pazara çıkaran Devrim Gazetesi, 55. sayısında, U - 8 uçağı olayını «Millî Emniyetçi Çevreler Soğuk Harbi Körüklüyor» manşeti ile verirken, Doğan Avcıoğlu da «BAKIŞ» sütununda, halâ Amerikaya yatmak isteyen bu çevrelere.

«...Düne kadar ABD, yeryüzünde belki tek süperdevletti. Bugün ise Orta Doğu'da Sovyetler Birliği, ABD'nin herhangi bir adım atmadan önce önemle hesaba katması gereken eşit kuvvette bir süperdevlettir» uyarısını yapmaktadır. Bu yazısında, İnönü'nün de dış politika görüşüne katılan Avcıoğlu, Blokların Türkiye üzerinde gittikçe dengelendiğine işaret ederek,

«Süperdevletler çatışmasının günümüzde ve gelecekte başlıca merkezi olmaya aday nazik bir bölgede yaşıyoruz.» demekte ve makalesini, şu teminatın verilmesi teklifi ile bitirmektedir:

«ABD bilmeli ve görmelidir ki, ulusal çıkarlarına uygun bir dış politika izlemeye ve kalkınma sorunlarını en kısa sürede çözmeğe yönelen milliyetçi bir Türkiye, her türlü maceracılığı reddedecek ve hiç bir zaman başka bir büyük devletin uydusu olmayacaktır.»

Bu ifadelerle Avcıoğlu'nun, misyonu gereği, dış politikanın denge problemlerini de radikal alanlarda çözme çabası içinde olduğu açıkça görülmektedir.

Yine baş sayfada DEVRİMCİ ORDU GÜCÜ BİLDİRİSİ yer almaktadır.

3. sayfada ise (bir eski istihbaratçı) imzası ile verilen 'TAKTİK SORUNU' isimli yazıda da, ütopik strateji tartışmaları ile bazı devrimcilerin, provokasyona zemin hazırladıkları iddiası ileri sürülmektedir.

SOSYALİST DERGİLER :

Üçüncü yılına basan (proleter devrimci) AYDINLIK, sayı 25 : «Yenilmez Marksizm - Leninizm - Mao Zedung düşüncesi, proletaryanın dünyayı öğrenmek, değiştirmek ve tarihi ileri götürmek için güçlü silâhıdır. Bu

DÜŞÜNCE, yüzlerce milyonluk devrimci yığınlarla ve bütün ülkelerde halk devriminin somut pratiğile kaynaştırıldığında, bütün eski dünyayı ezip paramparça edecek olan tükenmez devrimci gücü ortaya çıkaracaktır. O zaman zafer dünya halklarının olacaktır.»

ANT'ın kasım nüshası «Tip Kongresi Özel Sayısı» olarak hazırlanmıştır. Şiarları şu: «Kesintisiz devrim yolunda işçi sınıfı partisi için ileri! Sosyalizmin mutlak zaferi için işçi sınıfı partisi yolunda ileri! Bilimsel sosyalist teorinin rehberliğinde, kesintisiz devrim için, ideoloji ve örgüt birliğini gerçekleştirelim!» Âcil pratik görevin örgütlenme kaziyyesi olduğunun doğruluğunu ispat için, MARX, ENGELS, LENİN ve MAO'dan aktarılan ibareler arka kapağı dolduruyor.

EMEK (Kasım 1970), IV. Büyük Kongreye giderken şu fikirleri ileri sürüyor: «TİP'in işçi sınıfının sosyalist partisi niteliğini geliştirmek. Çalışma ekiplerine dayalı derinliğine örgütlenme ve bilimsel sosyalizmi, propaganda ve ajitasyon yöntemlerini öğretmeye dayanan bir eğitim.» Malî sorun nasıl çözülecek? «Parti üyelerinin gelirlerinin belli bir yüzdesini aidat ve bağış olarak partiye vermelerini öngören bir karar almak.» «Parti programını geliştirmek. Anti - emperyalist, anti - faşist ve anti - kapitalist mücadelenin özü antikapitalist sınıflar mücadelesidir. Parti, ilerici gençlik hareketlerini destekliyecek, fakat hiç bir zaman teori ve eylemini bu hareketlere göre ayarlamayacaktır. Parti birlik ve bütünlüğünü sağlamak için. Büyük Kongre, MDD'ciliğin parti üyeliğiyle bağdaşamayacağı hususunu karar altına almalıdır.»

Dergide, ANT'ın TİP üzerine yayınladığı bir yazı ele alınıyor: «Baştan sona bilimsel sosyalizmden uzak, metafizik - idealist bir tutumla yazılmıştır.» Cehalet içinde yüzen ANT'cılar «bilimsel sosyalizmin temel eserlerini kavramamışlardır. Türkiye'deki tartışmalardan da habersizdirler. Türkiye'de sosyalizmin elifbasını da bilmiyorlar.»

EMEK dergisi ANT'a yüksekten bakıyor ve «yazının tümünü eleştirmeyi gerekli görmüyor,» buna tenezzül etmiyor.

(Sosyalist) AYDINLIK, sayı 24 : TİP'in başına çöreklenmiş olan oportünist merkez kliği Türkiye'deki proleter devrimci harekete ihanet etmekte, hâkim sınıfların hizmetine girmektedir. Aybar - Aren - Boran kliği emperyalizmin ve işbirlikçilerinin hesabına çalışmaktadırlar. Merkez hainler kliğine, bu hainler güruhuna ve bunların oportünizmine karşı DEVRİMCİ ŞİDDETE başvurmak, DEVRİMCİ bir davranıştır. Merkez hainler kliğinin görevi, polisle işbirliği yaparak, kapalı odalarda proleter devrimci avları düzenlemektir. TİP merkez hainler kliği ihanetlerinin bataklığına! **Proleter devrimciler zafere!**

Sayı 25 : TİP Özel Sayısı'nda Mihri Belli, Şekibe Çelenk, Halit Çelenk, Süleyman Ege, Vahap Erdoğdu, Rasih Nuri İleri'nin yazıları vardır.

İleri, Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu'nun organıdır. 4. sayısında «Devrimci Gençliğin Millî Cephe Çağrısı» yer almaktadır.